

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia grudnia 2009 r.

**Pan
Jerzy ROKOSZEWSKI
Likwidator
Przedsiębiorstwa Budownictwa
Komunalnego „Zachód” w likwidacji

w Łodzi**

**LLO-410-28-02/2009
P/09/045**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi przeprowadziła kontrolę w zakresie działalności likwidatorów oraz dofinansowania z Funduszu Skarbu Państwa procesów likwidacji przedsiębiorstw państwowych w Przedsiębiorstwie Budownictwa Komunalnego „Zachód” w likwidacji, zwanym dalej „PBK” lub „przedsiębiorstwem”, dla którego organem założycielskim jest Wojewoda Łódzki.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 16 października 2009r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Likwidatorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność likwidatorów przedsiębiorstwa pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. Zdaniem NIK, niecelowym i niegospodarnym było jednak prowadzenie likwidacji przedsiębiorstwa przez okres ponad 5 lat (od 1.01.2004r. z uwzględnieniem jej uchylenia w okresie od 1.05.2008r. do 28.02.2009r. oraz ponownego jej otwarcia od 1.03.2009r.).

¹ Dz. U. z 2007r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

Dwukrotnie wszczynane likwidacje PBK (pierwotnie na wniosek zarządcy komisarycznego, a następnie z inicjatywy organu założycielskiego), prowadzone przez 3 likwidatorów powołanych przez Wojewodę Łódzkiego (od 1.01.2004r. do 15.09.2004r. przez Pawła Jezierskiego, od 16.09.2004r. do 30.04.2008r. przez Ryszarda Lesiuka, od 1.03.2009r. przez Jerzego Rokoszewskiego), z 6 - krotnymi zmianami terminu jej zakończenia, dokonywanymi na wniosek likwidatorów, nie zostały dotychczas zakończone, pomimo że:

- zbędne składniki mienia ruchomego zostały sprzedane w 2004r. i w 2005r., a budynki i nieruchomości gruntowe posiadające uregulowany stan prawny zostały zbyte w 2005r. (za wyjątkiem 3 działek zabudowanych o powierzchni 2.398 m², na których naniesienia znajdują się w części na działkach skomunalizowanych),
- sprzedaż wymienionych składników majątkowych przedsiębiorstwa umożliwiła w 2005r. zaspokojenie wszystkich wierzycieli przedsiębiorstwa istniejących na dzień otwarcia likwidacji PBK oraz uzyskanie nadwyżki finansowej, ulokowanej w banku w formie lokaty (środki pieniężne w kasie PBK i na rachunkach bankowych na koniec poszczególnych lat wynosiły od 825,3 tys. zł do 631 tys. zł),
- zatrudnienie w przedsiębiorstwie zostało zredukowane do 5 osób,
- działalność przedsiębiorstwa ograniczona została jedynie do wynajmu pomieszczeń w budynkach stanowiących jego własność, znajdujących się na gruntach nie będących przedmiotem wieczystego użytkowania przez przedsiębiorstwo.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, iż długotrwały przebieg likwidacji przedsiębiorstwa spowodowany był przede wszystkim skomplikowanym stanem prawnym ww. nieruchomości. Likwidatorzy podejmowali próby uregulowania tego stanu nieruchomości użytkowanych przez PBK od czasu jego utworzenia, celem ich sprzedaży na warunkach korzystnych dla przedsiębiorstwa.

Nieskuteczne okazały się jednak próby uregulowania stanu prawnego 8 użytkowanych przez PBK działek o łącznej powierzchni 8.839 m². Jedna z nich (nr 13/8 o powierzchni 6.123 m²) zabudowana wielokondygnacyjnym budynkiem, stanowiącym własność przedsiębiorstwa, została w 2004r. w ¾ części sprzedana przez prywatnych współwłaścicieli, a tylko w ¼ części stała się własnością Skarbu Państwa przez zasiedzenie.

2. NIK pozytywnie ocenia działalność likwidatorów w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z § 49 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981r. w sprawie

wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych² oraz w zakresie legalności zagospodarowania mienia likwidowanego przedsiębiorstwa, dokonanego na zasadach określonych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu³. Likwidatorzy każdorazowo zgłaszali otwarcia likwidacji do Krajowego Rejestru Sądowego, w prasie zamieszczano stosowne obwieszczenia o otwarciu likwidacji przedsiębiorstwa oraz zawiadamiano wierzycieli, banki finansujące i inne zainteresowane instytucje.

Na dzień poprzedzający otwarcie likwidacji sporządzone zostały sprawozdania finansowe oraz opracowane zostały harmonogramy i plany finansowe likwidacji, które zostały zatwierdzone przez organ założycielski. Mienie ruchome przedsiębiorstwa nieprzydatne do jego dalszego funkcjonowania po otwarciu likwidacji, sprzedano w 2004r. w wyniku ogłoszonego przetargu nieograniczonego za kwotę 43,4 tys. zł, a pozostałe niesprzedane w tym trybie składniki majątkowe zostały zlikwidowane lub sprzedane w 2004r. i w 2005r. w trybie zbierania ofert .

Likwidatorzy PBK składali comiesięczne sprawozdania z przebiegu likwidacji, w których m.in. systematycznie sygnalizowali nieuregulowany stan prawny nieruchomości wykorzystywanych przez PBK oraz przedkładali organowi założycielskiemu do zatwierdzenia plany finansowe na kolejne lata likwidacji przedsiębiorstwa wraz z wnioskami o przedłużenie likwidacji przedsiębiorstwa.

W ocenie NIK, likwidatorzy nierzetelnie realizowali następujące czynności wynikające z przepisów ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości⁴ :

- w bilansach przedsiębiorstwa, sporządzonych na dzień poprzedzający otwarcie likwidacji, wartość składników majątkowych przedsiębiorstwa nie została wyceniona na zasadach określonych w art. 29 ust. 2 ww. ustawy,
- składniki funduszu własnego przedsiębiorstwa na dzień rozpoczęcia likwidacji, nie zostały , stosownie do art. 36 ust. 3 ww. ustawy, połączone w jeden fundusz podstawowy,
- sporządzenie bilansów na dzień poprzedzający jego likwidację, nie zostało poprzedzone przeprowadzeniem inwentaryzacji wszystkich składników majątkowych, na zasadach określonych w art. 26 ww. ustawy.

² Dz. U. Nr 31, poz. 170 ze zm.

³ Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2009r. Nr 152, poz.1223 ze zm.

Ponadto, inwentaryzacja na 31.12.2003r., zarządzona przez likwidatora Pawła Jezierskiego, nie obejmowała nieruchomości gruntowych.

Likwidator Jerzy Rokoszewski nie zarządził przeprowadzenia inwentaryzacji na dzień 28.02.2009r., a sporządzone przez Elżbietę Maciaszek arkusze spisowe składników majątkowych PBK zawierały ich wycenę wg wartości początkowej i stanowiły element protokołu przekazania obowiązków między tymczasowym kierownikiem Ryszardem Lesiukiem i likwidatorem Jerzym Rokoszewskim.

4. Sporządzone przez likwidatorów plany finansowe likwidacji i zawarte w harmonogramach planowane terminy zakończenia likwidacji (do 31.12.2004r., 31.12.2005r., 31.12.2006r., 31.03.2007r., 31.12.2008r., 30.09.2009r., 31.01.2010r.) były sporządzone nierzetelnie, ponieważ zakładały one wysokie przychody oraz koszty zamierzonej sprzedaży prawa wieczystego użytkowania gruntów i znajdujących się na nich naniesień, w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo nie posiadało decyzji administracyjnych potwierdzających uzyskanie takiego prawa, umożliwiającego zawarcie transakcji sprzedaży. Skutkowało to m.in. niezrealizowaniem planów finansowych likwidacji zatwierdzonych przez organ założycielski. Oszacowana przez rzeczoznawcę majątkowego w czerwcu 2004r. wartość środków trwałych przewidzianych do sprzedaży (nie licząc sprzedanych w 2005r. za cenę 1.840 tys. zł), wynosiła 3.511 tys. zł, a ich wartość bilansowa łącznie z prawem wieczystego użytkowania gruntów na 31.12.2005r. (po uwzględnieniu dokonanych sprzedaży i likwidacji w 2004r. i 2005r.) wynosiła 719,0 tys. zł, a na 28.02.2009r. – 538,7 tys. zł.
5. PBK nie fakturowało i nie ewidencjonowało w księgach rachunkowych należności czynszowych od spółki ART-DOM, mimo, że występowało do sądów z roszczeniami dotyczącymi bezumownego korzystania od września 2005r. przez Spółkę ART-DOM z pomieszczeń znajdujących się w budynkach, wybudowanych przez PBK lub jego poprzedników prawnych. Ich wartość naliczona przez PBK za okres od 1 września 2005r. (od poinformowania przez ART-DOM o nabyciu $\frac{3}{4}$ części działki nr 13/8 i zakwestionowania prawa naliczania czynszu - odszkodowania przez PBK) do 30 kwietnia 2008r. wyniosła 1.518,7 tys. zł. Spółka ART-DOM kwestionowała wystawione przez PBK noty księgowe i zwracała je bez zapłaty. Naliczone za ww. okres opłaty zostały jednorazowo w dniu 30.04.2008r. (w dniu poprzedzającym uchylene likwidacji PBK przez Wojewodę Łódzkiego na wniosek likwidatora), w sposób niezgodny z obowiązującym zakładowym planem kont (zpk), wprowadzone poleceniem księgowania do ewidencji księgowej PBK jako należności, z jednoczesnym ich nieprawidłowym

zaktualizowaniem (zapis po stronie Wn konta nr 200/2 „Rozrachunki z odbiorcami” i po stronie Ma konta nr 280 „Odpisy aktualizujące rozrachunki”). Polecenia księgowania, wystawione zostało przez Elżbietę Maciaszek, sprawdzone przez byłego głównego księgowego Jerzego Wilka i zatwierdzone przez byłego likwidatora Ryszarda Lesiuka. Takie ujęcie należności i ich aktualizacji w księgach rachunkowych przedsiębiorstwa pozwalało PBK wykazywać w bilansie na 30.04.2008r. niską wartość należności netto, tj. pomniejszonych o dokonane odpisy aktualizujące. Bilans ten przedłożony został w organie założycielskim, a jego zatwierdzenia dokonała w październiku 2008r. 3-osobowa Rada Pracownicza PBK wybrana przez wszystkich (5) zatrudnionych pracowników. Informacje o skali dokonanych aktualizacji należności zamieszczane były przez tymczasowego kierownika przedsiębiorstwa w comiesięcznych sprawozdaniach z działalności przedkładanych organowi założycielskiemu.

Zdaniem NIK, systematycznie ewidencjonowane należności i dokonywane zgodnie z zpk odpisy aktualizujące należności (ewidencjonowane po stronie Ma konta nr 280 i po stronie Wn konta nr 761 „Pozostałe koszty operacyjne”), powiększyłyby przychody ze sprzedaży i pozostałe koszty operacyjne, co w efekcie pogorszyłoby wyniki finansowe PBK oraz wymagałoby zapłaty podatku VAT. Nieprawidłowe ujęcie w księgach rachunkowych aktualizacji należności, dokonanej jednorazowo 30.04.2008r. nie spowodowało radykalnego obniżenia wyniku z działalności operacyjnej i z działalności gospodarczej, wyniku finansowego brutto i netto, wykazanych w rachunku zysków i strat przedsiębiorstwa za okres od 1.01 do 30.04.2008r. Prawidłowe wykazanie tych wyników zdaniem NIK, nie uzasadniałoby podjęcia pozytywnej decyzji przez Wojewodę Łódzkiego o uchyleniu od 1.05.2008r. likwidacji przedsiębiorstwa.

W okresie do 31.12.2008r. w ten sam nieprawidłowy sposób zostały zaewidencjonowane dalsze należności czynszowe od ART-DOM do łącznej wysokości 1.886,2 tys. zł.

Wysoki stan zaktualizowanych należności potwierdził biegły rewident w raporcie z badania sprawozdania finansowego PBK za okres od 1.01 do 28.02.2009r., wg którego ogółem należności brutto na koniec lutego wynosiły 2.240,5 tys. zł, a odpisy aktualizujące należności – 2.186,1 tys. zł. Wymieniony biegły rewident zdecydował o dokonaniu odpisu aktualizującego należności PBK od Spółki ART-DOM z tytułu mediów w wysokości 218,7 tys. zł, co spowodowało korektę pierwotnie ustalonego zysku netto za okres 2 miesięcy 2009r. z kwoty 10,3 tys. zł na stratę netto w kwocie 206,6 tys. zł.

Brak fakturowania i ewidencjonowania tych należności w księgach rachunkowych potwierdził w złożonych zeznaniach były likwidator Ryszard Lesiuk, uzasadniając to tym,

że przedsiębiorstwo uniknęło w ten sposób naliczania i odprowadzania podatku VAT od należności kwestionowanych i niezapłaconych przez spółkę ART - DOM. W ocenie NIK, powyższe działania wskazują na nierzetelne prowadzenie ksiąg rachunkowych przedsiębiorstwa oraz nielegalne postępowanie, którego efektem było nie odprowadzanie w ww. okresie podatku VAT. Jednakże, w świetle orzeczeń sądów z 2009r. roszczenia PBK dotyczące tych odszkodowań uznane zostały za niezasadne, zatem nie wystąpiły niekorzystne skutki finansowe dla Skarbu Państwa z tytułu podatku. Do czasu zakończenia kontroli NIK nie podjęto decyzji o umorzeniu omawianych należności i odpisaniu z ksiąg rachunkowych, a jedynie od lipca 2009r. zaprzestano ich naliczania.

Kontrola NIK stwierdziła, że niezgodnie z zasadami zpk zaewidencjonowane zostały zaszłości dotyczące pożaru zaistniałego w październiku 2008r. w pomieszczeniach zajmowanych przez spółkę ART-DOM, w budynku należącym do PBK. Otrzymane w 2008r. i w 2009r. odszkodowanie od ubezpieczyciela w łącznej wysokości 139,3 tys. zł (w tym 47,4 tys. zł przekazane przez ubezpieczyciela bezpośrednio firmie BELFOR za wykonane prace restytucyjne po pożarze na podstawie cesji wierzytelności udzielonej przez likwidatora Ryszarda Lesiuka) oraz koszty poniesione przez przedsiębiorstwo na likwidację skutków pożaru w wysokości 29,7 tys. zł nie zostały ujęte w ewidencji księgowej, jako zyski i straty nadzwyczajne, a ponadto wg ewidencji księgowej została zaniżona wartość dochodów przyszłych okresów o co najmniej 22,1 tys. zł.

6. Jako niecelowy, nie mający podstaw prawnych, był zdaniem NIK wniosek Likwidatora Pana Ryszarda Lesiuka o uchylenie likwidacji przedsiębiorstwa. Izba krytycznie ocenia brak uzgodnienia z organem założycielskim, przez ww. osobę (która po uchyleniu likwidacji ustanowiona została tymczasowym kierownikiem PBK), programu rozwoju reaktywowanego przedsiębiorstwa, opracowanego przez firmę zewnętrzną. Program ten nie został on wykorzystany przez PBK, a przedsiębiorstwo ponownie postawiono w stan likwidacji. Tym samym w ocenie Izby, poniesienie wydatku w wysokości 9,8 tys. zł za opracowanie ww. programu uznać należy jako działanie nieefektywne i niegospodarne. PBK poniosło również w 2009r. wydatki związane z wypłatą odszkodowania w wysokości 11,9 tys. zł, orzeczone przez sąd pracy, w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę z tymczasowym kierownikiem przez organ założycielski.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi przyjmuje do wiadomości zamierzenia Pana Likwidatora, co do działań mających na celu ostateczne zakończenie likwidacji PBK w terminie wyznaczonym przez Wojewodę Łódzkiego (do 31.01.2010r.), polegających na:

- wycenie przez rzeczoznawcę majątkowego 3 działek, stanowiących przedmiot wieczystego użytkowania przedsiębiorstwa, oraz wycenie nakładów poniesionych na budynki i budowle na działce nr 13/8, będącej współwłasnością Skarbu Państwa i spółki ART-DOM,
- podjęciu negocjacji ze spółką ART-DOM w celu uzyskania zapłaty za ww. naniesienia, a po ich ewentualnej bezskuteczności, wystąpienie z powództwem sądowym o zwrot poniesionych nakładów na wybudowanie budynków i budowli,
- powołaniu, w uzgodnieniu z organem założycielskim przedsiębiorstwa, biegłego rewidenta do zbadania sprawozdania finansowego PBK celem m.in. właściwego ujęcia w księgach rachunkowych aktualizacji należności od ART-DOM i ich umorzenia oraz odszkodowania i kosztów usuwania skutków pożaru.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o realizację ww. zamierzeń i zakończenie likwidacji przedsiębiorstwa w terminie wyznaczonym przez organ założycielski.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Likwidatora w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Likwidatorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.